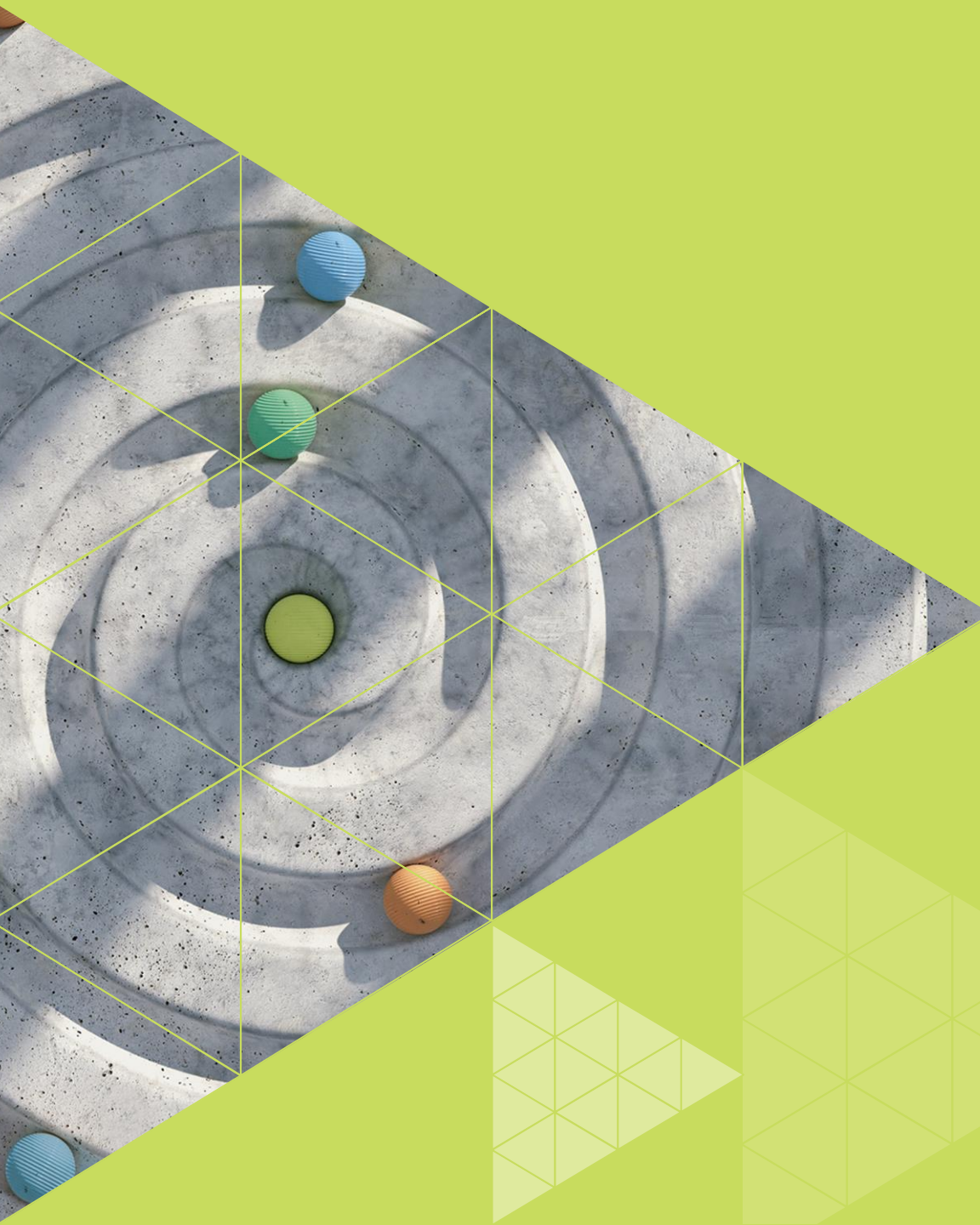

Effekten av IBIC

En utvärdering av arbetssättet
Individens behov i centrum i socialtjänsten

Nätverksträff, Socialstyrelsen 6 maj 2021

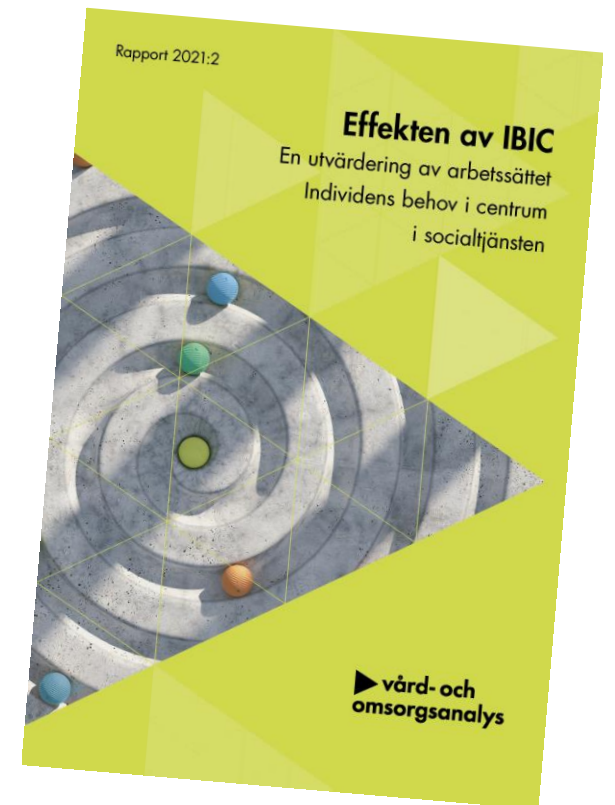
Det här är Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

- Vi är en oberoende analysmyndighet som lyder under Socialdepartementet
- Vi följer upp och analyserar verksamheter och förhållanden inom hälso- och sjukvård, tandvård och omsorg
- Vi har ett uttalat patient-, brukar- och medborgarperspektiv, där vårt patient- och brukarråd är en viktig del

Vi har utvärderat IBIC på regeringens uppdrag

- Fler än hälften av Sveriges kommuner använder IBIC i någon del av socialtjänsten
 - IBIC lanserades av Socialstyrelsen 2016
 - Vidareutveckling av Äldres behov i centrum, ÄBIC, som använts sedan 2013
 - 2016–2019 hade Socialstyrelsen ett regeringsuppdrag att verka för att IBIC skulle införas i kommunerna
- Utvärderingen har utgått från två perspektiv
 - Patienternas och brukarnas perspektiv
 - Organisationens perspektiv

Metod

Enkät till kommuner och stadsdelar

- Riktad till chefen för myndighetsutövning
- 53 % svarsfrekvens (164 kommuner/stadsdelar)
 - 75 % använde IBIC:s livsområden (123 kommuner/stadsdelar)
 - 58–63 % beskrev att de befann sig i en inlärningsfas

Fallstudier i fem kommuner

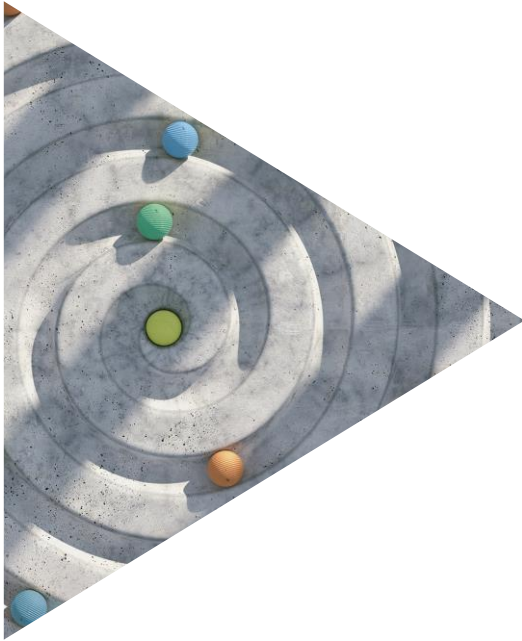
- Tre kommuner som använder IBIC
- Två kommuner som använder IBIC i mindre utsträckning/inte använder IBIC

Annan statistik och intervjuer

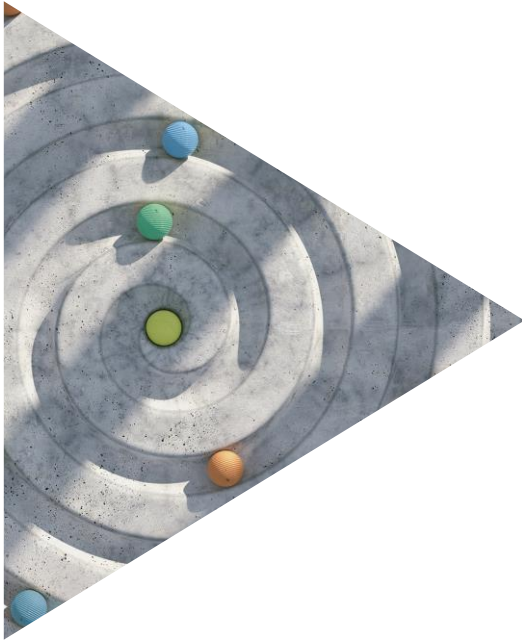
- Befintlig statistik och information
- Kompletterande intervjuer
- Jämför brukarundersökningar i kommuner som använder respektive inte använder IBIC

Samlad bedömning

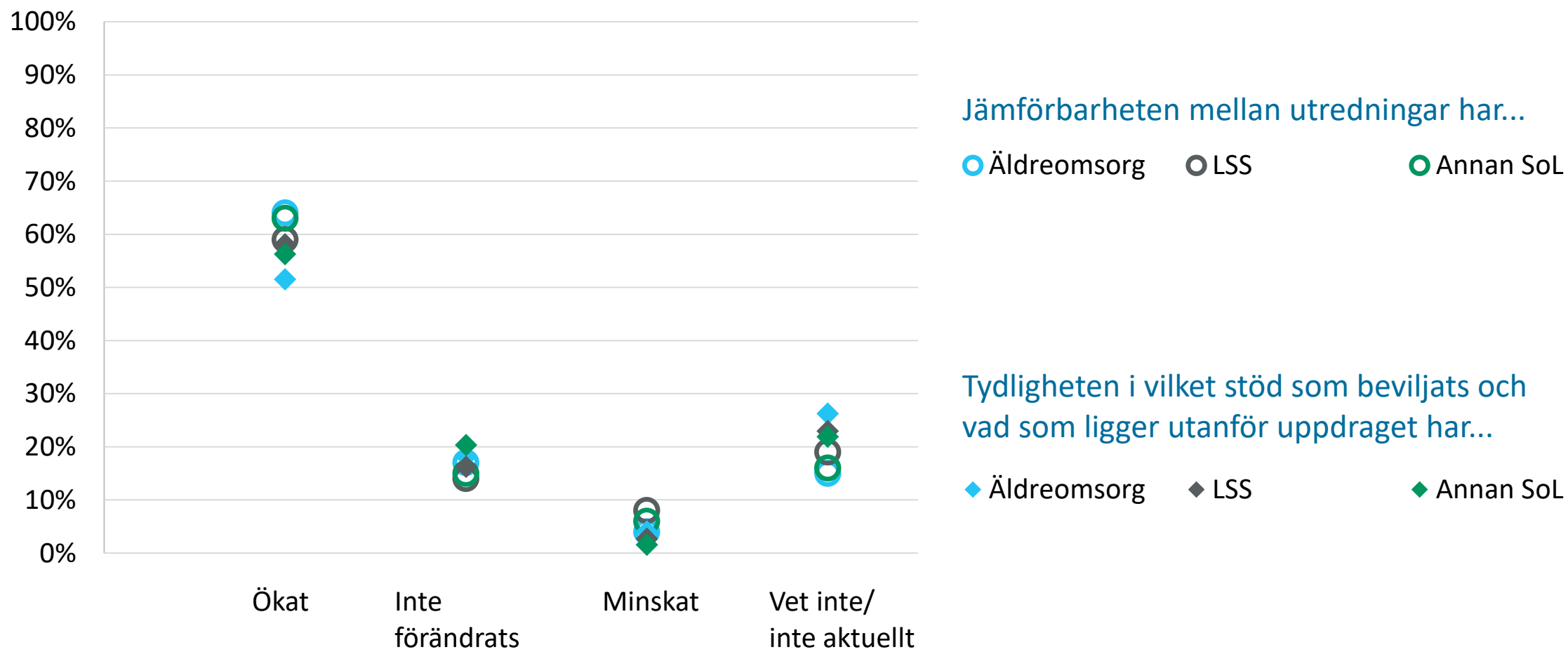
- Syftet med IBIC är gott, men de tänkta fördelarna verkar hittills ha uppkommit i begränsad utsträckning
 - IBIC verkar öka jämförbarheten mellan utredningar och tydligheten i vilket stöd som beviljats
 - IBIC verkar i viss utsträckning öka möjligheten att vara delaktig i och påverka stödet
 - Få tecken på att IBIC hittills har bidragit till att öka kvalitets- och verksamhetsutvecklingen på kommunal eller nationell nivå
 - Det finns exempel på kommuner som rapporterar större fördelar med IBIC
- Fördelarna med IBIC måste vägas mot ökad tidsåtgång för utredningarna och en stor arbetsinsats vid införandet
- Det krävs ett förändringsarbete om IBIC ska kunna uppfylla syftet att stärka socialtjänstens arbetssätt utifrån både brukarens och organisationens perspektiv

Samlad bedömning

- Syftet med IBIC är gott, men de tänkta fördelarna verkar hittills ha uppkommit i begränsad utsträckning
 - IBIC verkar öka jämförbarheten mellan utredningar och tydligheten i vilket stöd som beviljats
 - IBIC verkar i viss utsträckning öka möjligheten att vara delaktig i och påverka stödet
 - Få tecken på att IBIC hittills har bidragit till att öka kvalitets- och verksamhetsutvecklingen på kommunal eller nationell nivå
 - Det finns exempel på kommuner som rapporterar större fördelar med IBIC
- Fördelarna med IBIC måste vägas mot ökad tidsåtgång för utredningarna och en stor arbetsinsats vid införandet
- Det krävs ett förändringsarbete om IBIC ska kunna uppfylla syftet att stärka socialtjänstens arbetssätt utifrån både brukarens och organisationens perspektiv

Jämförbarheten mellan utredningar och tydligheten i vilket stöd som beviljats ökade i en majoritet av kommunerna som införde IBIC

Kommunikationen och informationsöverföringen mellan handläggare och utförarpersonal stärktes i vissa kommuner

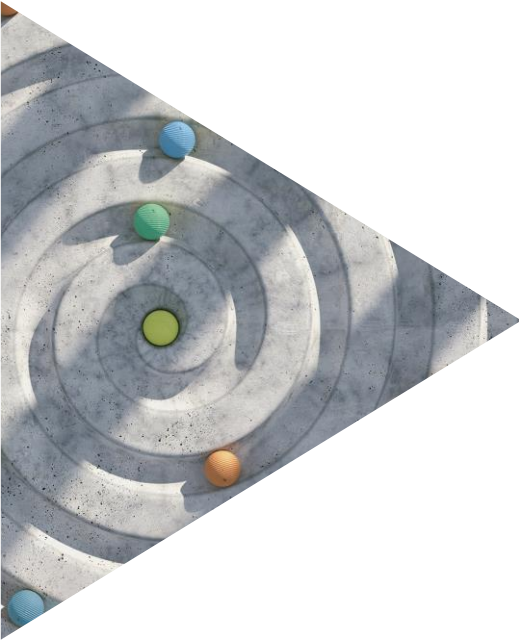

IBIC bidrar främst till ökad jämförbarhet *inom* kommunerna

- Kommunerna använder IBIC:s delar i olika utsträckning
 - 80 % använder den generella bedömningsskalan i IBIC för att bedöma funktionstillstånd
 - 76 % använder den generella bedömningsskalan för att sätta mål för avsett/önskat funktionstillstånd
 - 44 % svarade att utförarpersonalen bryter ner målen för önskad funktionsförmåga till delmål
- Drygt hälften av kommunerna som använder IBIC, 55–62 %, befinner sig i en inlärningsfas

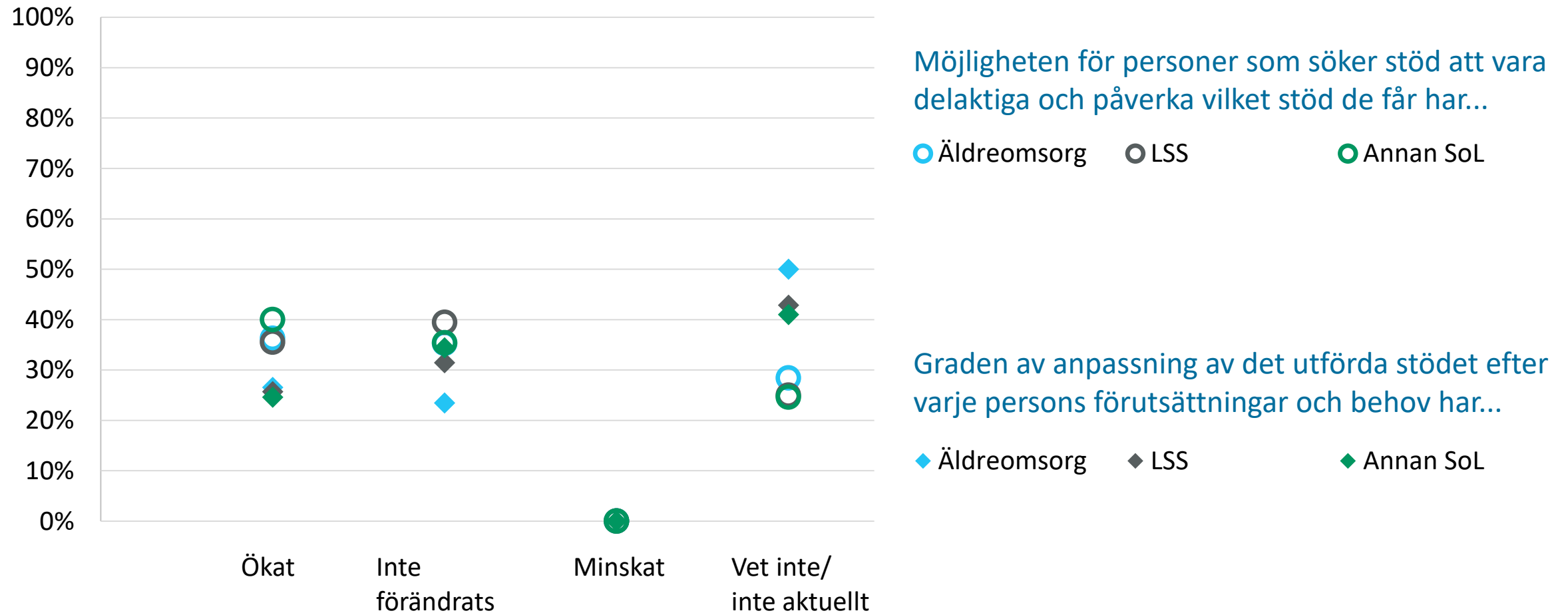

Samlad bedömning

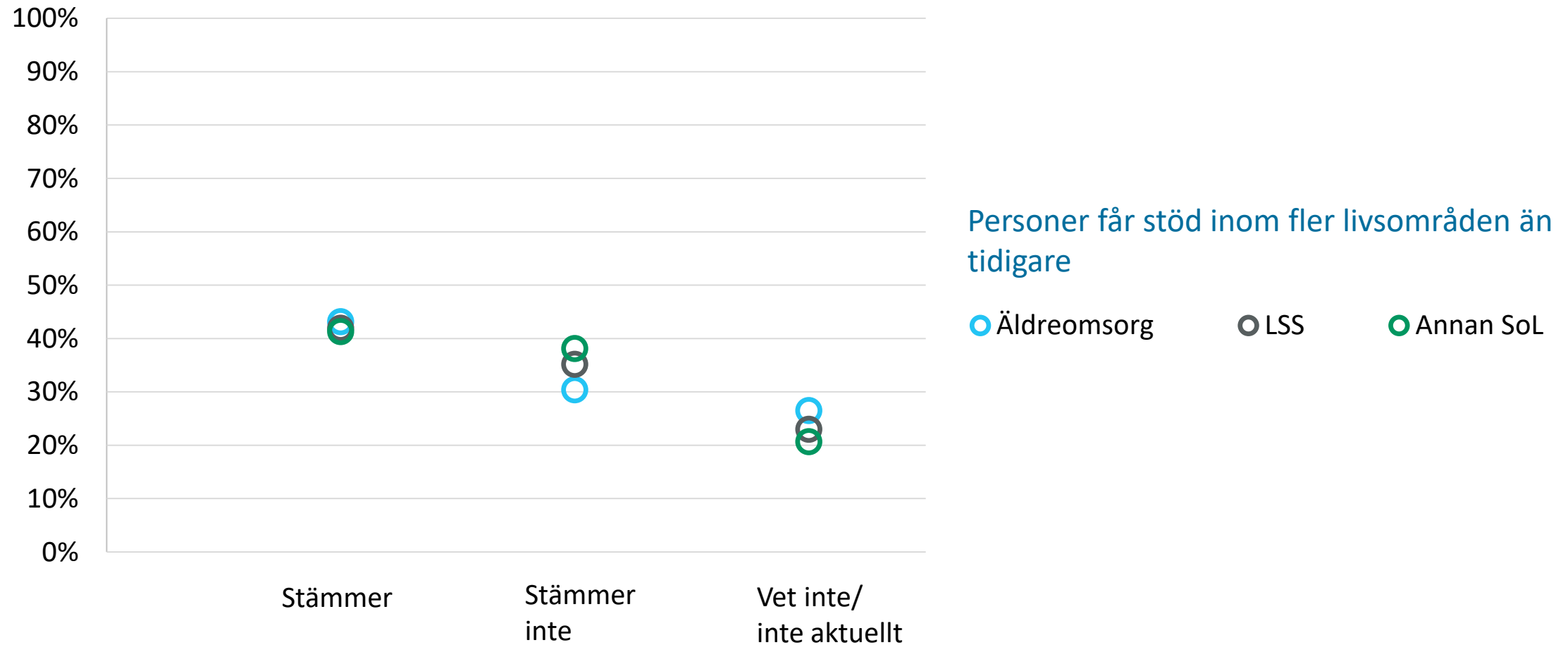

- Syftet med IBIC är gott, men de tänkta fördelarna verkar hittills ha uppkommit i begränsad utsträckning
 - IBIC verkar öka jämförbarheten mellan utredningar och tydligheten i vilket stöd som beviljats
 - IBIC verkar i viss utsträckning öka möjligheten att vara delaktig i och påverka stödet
 - Få tecken på att IBIC hittills har bidragit till att öka kvalitets- och verksamhetsutvecklingen på kommunal eller nationell nivå
 - Det finns exempel på kommuner som rapporterar större fördelar med IBIC
- Fördelarna med IBIC måste vägas mot ökad tidsåtgång för utredningarna och en stor arbetsinsats vid införandet
- Det krävs ett förändringsarbete om IBIC ska kunna uppfylla syftet att stärka socialtjänstens arbetssätt utifrån både brukarens och organisationens perspektiv

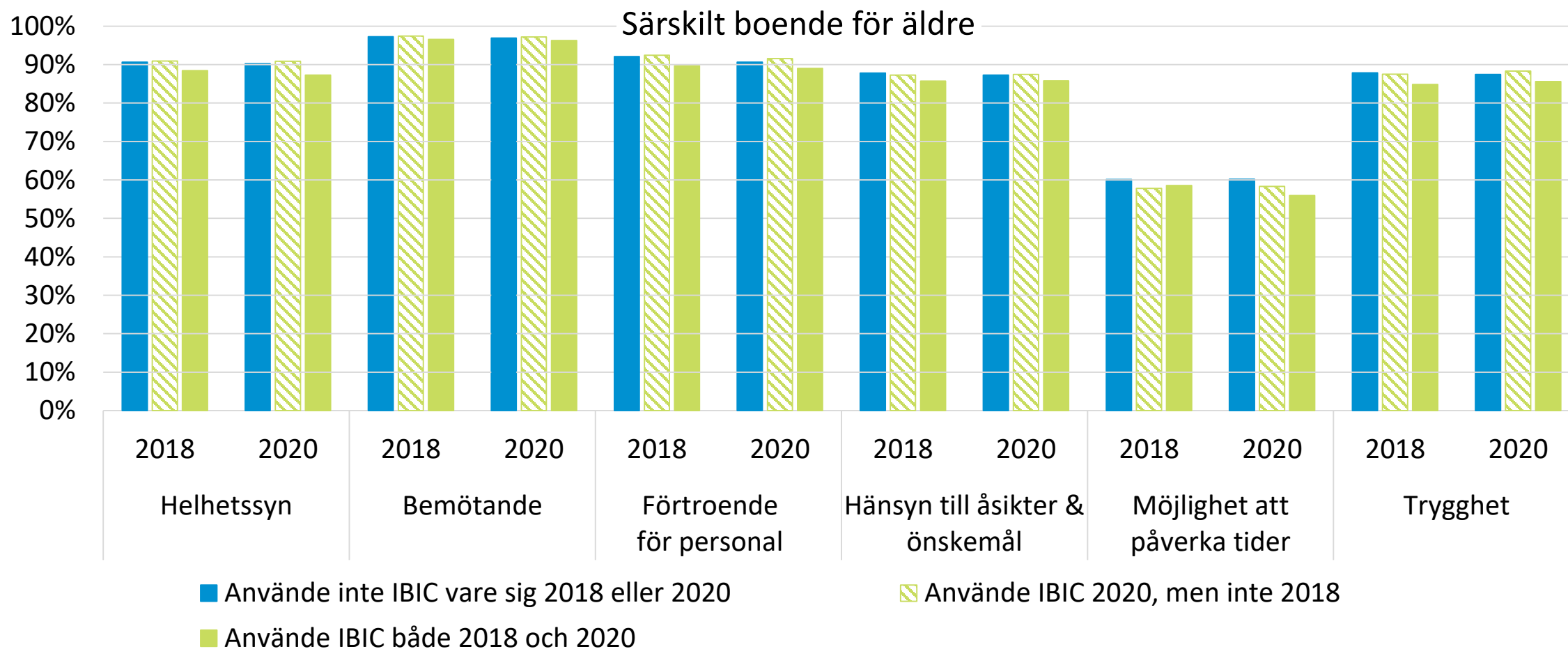
Möjligheten att vara delaktig i och påverka sin behovsutredning ökade i närmare 40 procent av kommunerna, men färre än en tredjedel rapporterade att anpassningen av det utförda stödet ökat

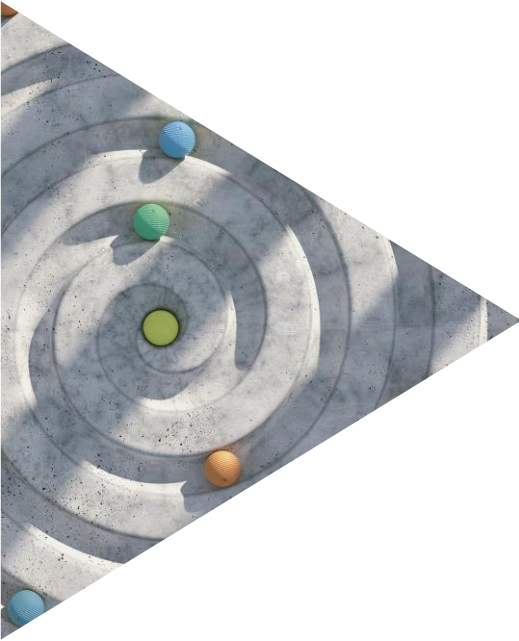
Däremot svarade drygt 40 procent av kommunerna att de gav stöd inom fler livsområden som följd av IBIC, vilket kan innebära att *typen* av stöd i högre grad anpassades efter varje persons behov

Brukarundersökningar i äldreomsorgen visar ingen tydlig skillnad mellan kommuner som använder respektive inte använder IBIC

Samlad bedömning

- Syftet med IBIC är gott, men de tänkta fördelarna verkar hittills ha uppkommit i begränsad utsträckning
 - IBIC verkar öka jämförbarheten mellan utredningar och tydligheten i vilket stöd som beviljats
 - IBIC verkar i viss utsträckning öka möjligheten att vara delaktig i och påverka stödet
 - Få tecken på att IBIC hittills har bidragit till att öka kvalitets- och verksamhetsutvecklingen på kommunal eller nationell nivå
 - Det finns exempel på kommuner som rapporterar större fördelar med IBIC
- Fördelarna med IBIC måste vägas mot ökad tidsåtgång för utredningarna och en stor arbetsinsats vid införandet
- Det krävs ett förändringsarbete om IBIC ska kunna uppfylla syftet att stärka socialtjänstens arbetssätt utifrån både brukarens och organisationens perspektiv

Vi ser få tecken på att IBIC hittills har bidragit till att öka kvalitets- och verksamhetsutvecklingen på kommunal eller nationell nivå

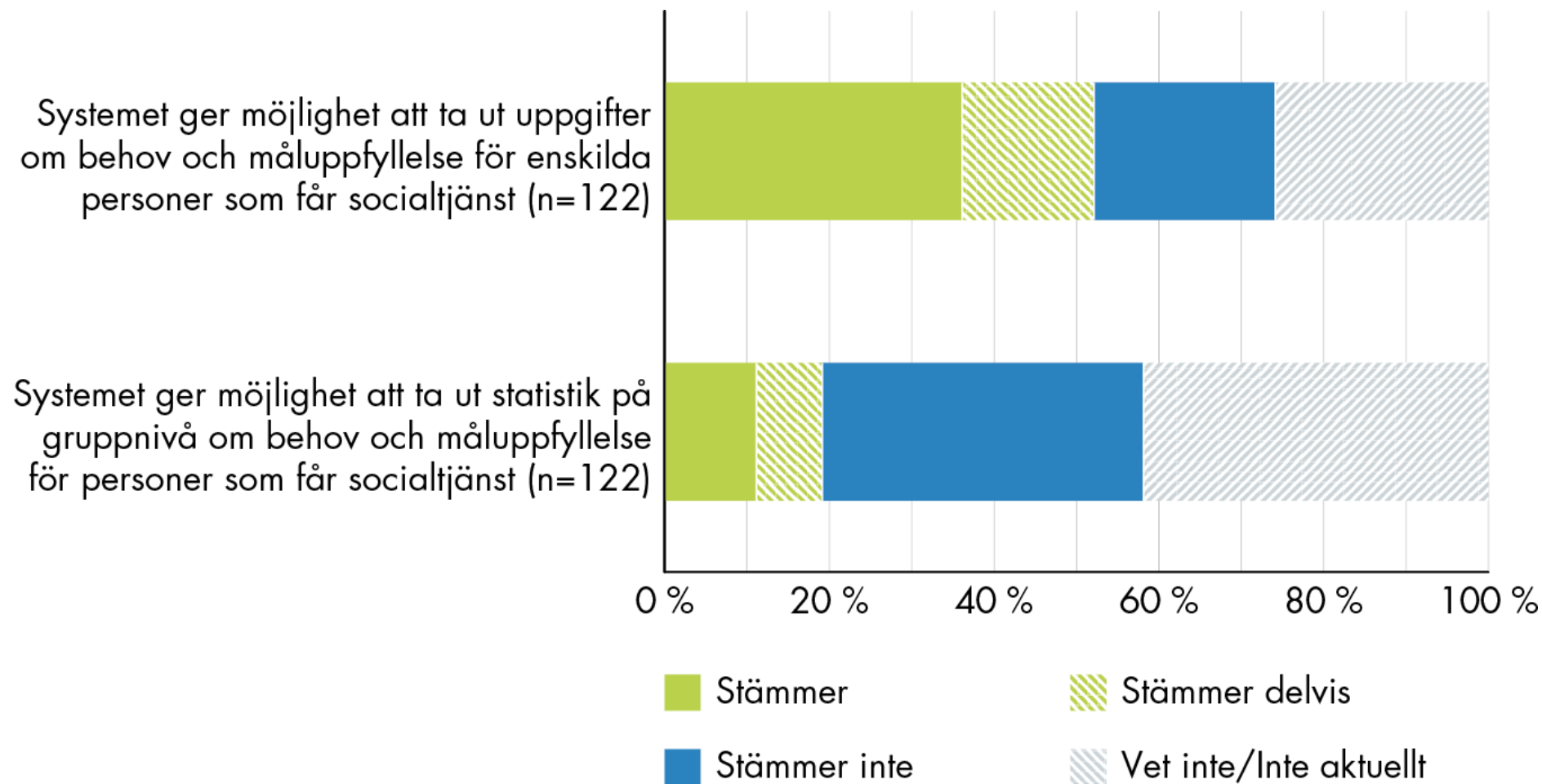
Antal kommuner som använt resultatet från systematisk uppföljning till verksamhetsutveckling (Öppna jämförelser 2020)

	Stöd till personer med funktionsnedsättning, LSS	Stöd till personer med funktionsnedsättning, SoL	Äldreomsorg, ordinärt boende	Äldreomsorg, särskilt boende
Bland kommuner som använder eller delvis* använder IBIC	10	7	10	7
Bland kommuner som inte använder IBIC	12	16	12	10

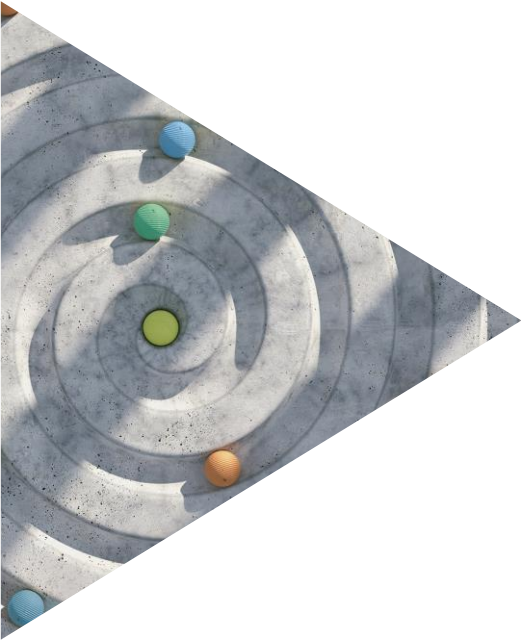
- Kommunerna följer främst upp på individnivå, oavsett om de använder IBIC eller inte
 - Drygt 90 % följer upp förändringar i funktionstillstånd på individnivå
 - Cirka två femtedelar följer regelbundet upp funktionstillstånd på utförarnivå
 - Cirka en femtedel följer upp funktionstillstånd på gruppnivå, till exempel mellan grupper av brukare

* Svarade *Ja, men inte för alla* på frågan om handläggarna använder IBIC som stöd vid utredning

Digitala verksamhetssystem kan vara ett hinder för systematisk uppföljning, särskilt på en övergripande nivå

Samlad bedömning

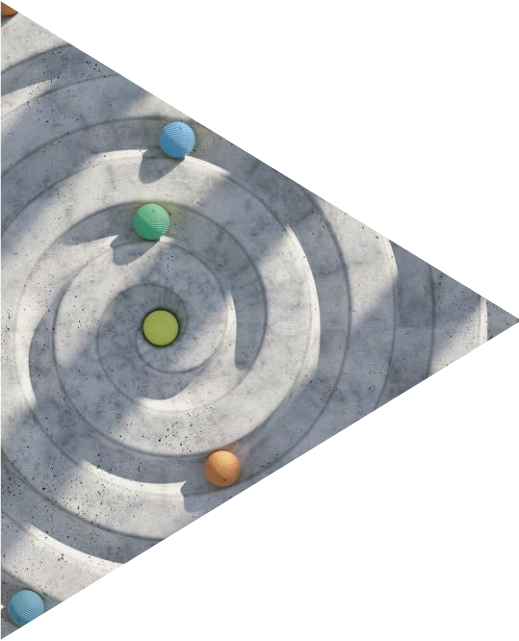
- Syftet med IBIC är gott, men de tänkta fördelarna verkar hittills ha uppkommit i begränsad utsträckning
 - IBIC verkar öka jämförbarheten mellan utredningar och tydligheten i vilket stöd som beviljats
 - IBIC verkar i viss utsträckning öka möjligheten att vara delaktig i och påverka stödet
 - Få tecken på att IBIC hittills har bidragit till att öka kvalitets- och verksamhetsutvecklingen på kommunal eller nationell nivå
 - **Det finns exempel på kommuner som rapporterar större fördelar med IBIC**
- Fördelarna med IBIC måste vägas mot ökad tidsåtgång för utredningarna och en stor arbetsinsats vid införandet
- Det krävs ett förändringsarbete om IBIC ska kunna uppfylla syftet att stärka socialtjänstens arbetssätt utifrån både brukarens och organisationens perspektiv

Blandad bild: Det finns kommuner som rapporterar större fördelar med IBIC

- Fallstudierna beskriver större effekter av IBIC, bland annat mer träffsäkra insatser, stärkt uppföljning och bättre bemötande och kommunikation
- Kommuner och stadsdelar där IBIC är ett etablerat arbetssätt rapporterar i något högre grad positiva effekter av arbetssättet
- 85 % av kommunerna som använder IBIC skulle rekommendera det till andra kommuner

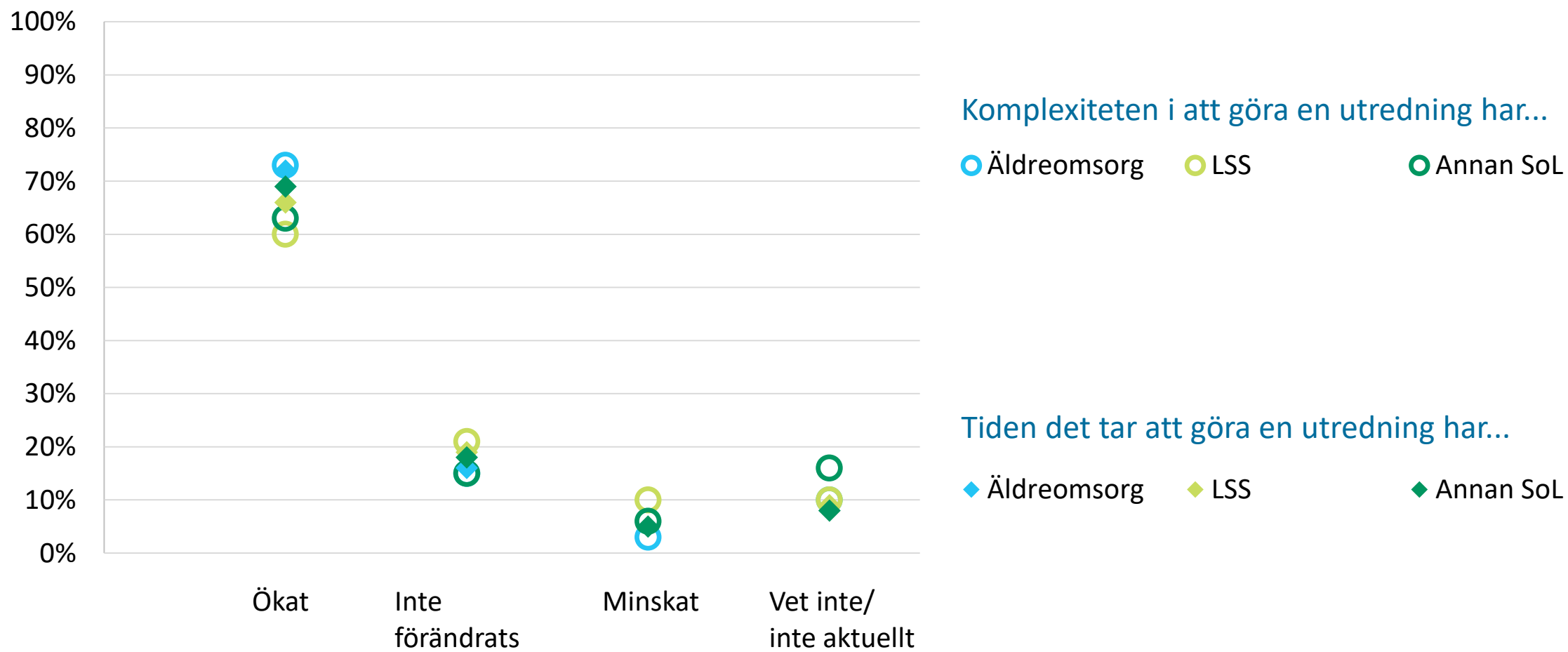

Samlad bedömning

- Syftet med IBIC är gott, men de tänkta fördelarna verkar hittills ha uppkommit i begränsad utsträckning
 - IBIC verkar öka jämförbarheten mellan utredningar och tydligheten i vilket stöd som beviljats
 - IBIC verkar i viss utsträckning ha ökat individens möjlighet att vara delaktig i och påverka stödet från socialtjänsten
 - Det finns exempel på kommuner som rapporterar större fördelar med IBIC
- Vi ser få tecken på att IBIC hittills har bidragit till att öka kvalitets- och verksamhetsutvecklingen på kommunal eller nationell nivå
- Fördelarna måste vägas mot ökad tidsåtgång för utredningarna och en stor arbetsinsats vid införandet
- Det krävs ett förändringsarbete om IBIC ska kunna uppfylla syftet att stärka socialtjänstens arbetssätt utifrån både brukarens och organisationens perspektiv

Komplexiteten och tidsåtgången för utredningarna ökade i en majoritet av kommunerna

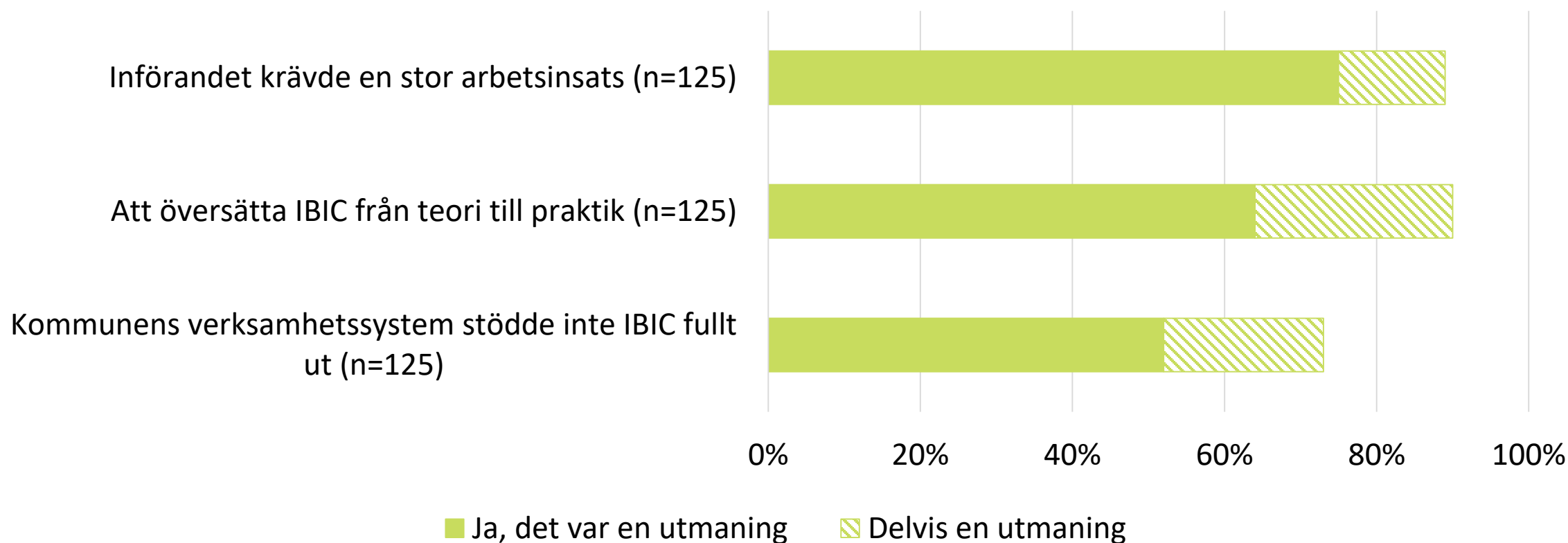

Kommunerna rapporterar att det tar tid att lära sig sätta relevanta och uppföljningsbara mål för vad socialtjänstens stöd ska åstadkomma för personen som tar emot stödet

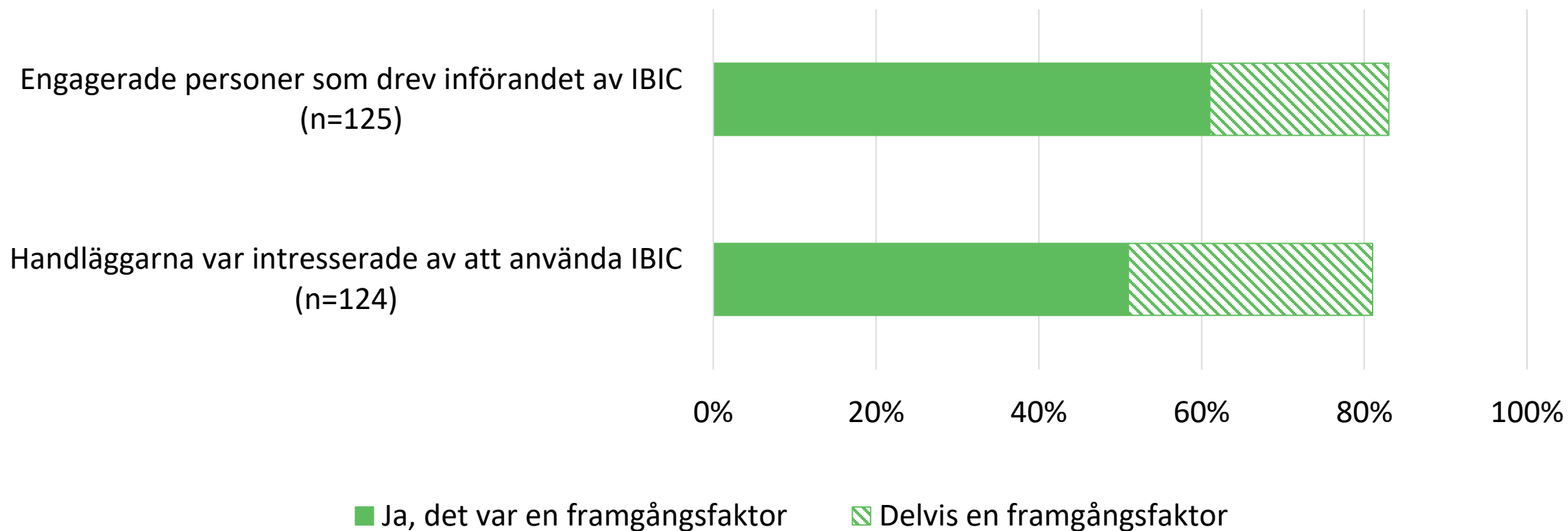
IBIC innebär en stor arbetsinsats att införa och kommunerna beskriver det som en utmaning att omsätta arbetssättet i praktiken

Utmaningar under införandet

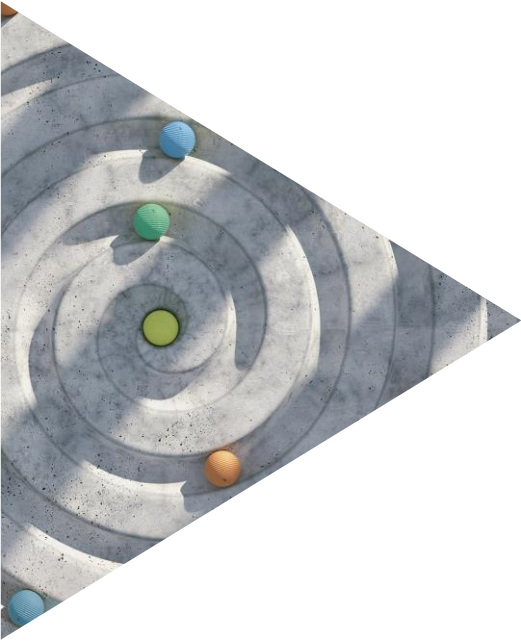

Den främsta framgångsfaktorn vid införandet av IBIC var att ha en eller flera engagerade personer som drev införandeprocessen

Framgångsfaktorer under införandet

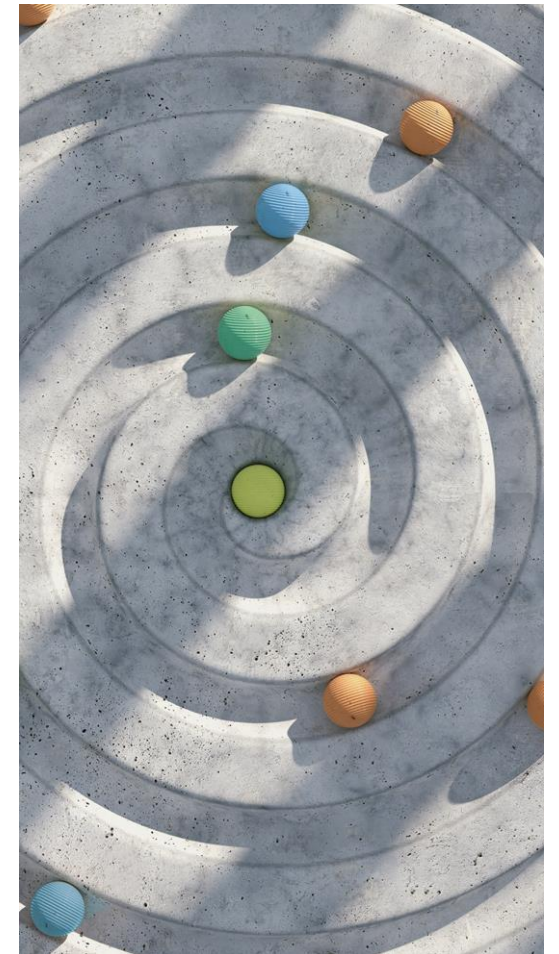
Samlad bedömning

- Syftet med IBIC är gott, men de tänkta fördelarna verkar hittills ha uppkommit i begränsad utsträckning
 - IBIC verkar öka jämförbarheten mellan utredningar och tydligheten i vilket stöd som beviljats
 - IBIC verkar i viss utsträckning ha ökat individens möjlighet att vara delaktig i och påverka stödet från socialtjänsten
 - Det finns exempel på kommuner som rapporterar större fördelar med IBIC
- Vi ser få tecken på att IBIC hittills har bidragit till att öka kvalitets- och verksamhetsutvecklingen på kommunal eller nationell nivå
- Fördelarna måste vägas mot ökad tidsåtgång för utredningarna och en stor arbetsinsats vid införandet
- Det krävs ett förändringsarbete om IBIC ska kunna uppfylla syftet att stärka socialtjänstens arbetssätt utifrån både brukarens och organisationens perspektiv

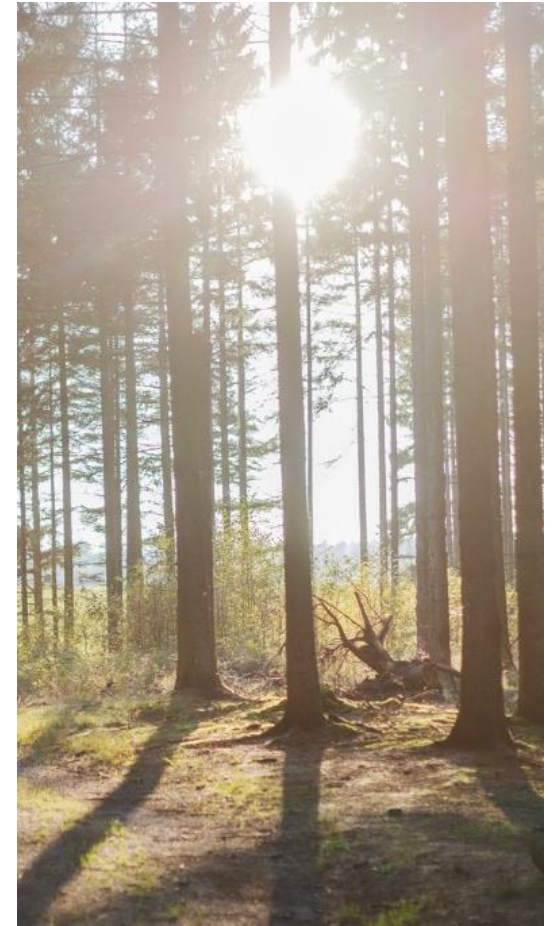
Vi lämnar tre rekommendationer om det fortsatta arbetet med IBIC

- ▶ Kommunerna bör samla och jämföra sina erfarenheter för att dra lärdomar om IBIC så här långt, i samråd med brukare
 - Framgångsrika tillvägagångssätt och områden där IBIC kan förbättras
 - Gemensam miniminivå för vad som ingår i IBIC
- ▶ Socialstyrelsen bör flytta fokus från att stötta fler kommuner att införa IBIC till att stödja kommunernas arbete med att dra nytta av sina lärdomar om IBIC
 - Införandet kräver mycket av kommunerna, samtidigt som effekterna skiljer sig åt
- ▶ Utifrån lärdomarna bör Socialstyrelsen och kommunerna ta fram mer konkreta stöd och vägledningar för hur kommunerna bäst kan använda IBIC
 - Hur kan IBIC bäst användas?
 - Vad kan förenklas eller tas bort?

Nästa steg för Vård- och omsorgsanalys

- Skillnader vid bedömningar och beslut om insatser inom LSS och äldreomsorg – systematisk uppföljning med stöd av IBIC
 - Forskningsstudie i samarbete med Karlstads universitet
 - Undersöka skillnader vid bedömningar av brukares behov enligt IBIC och beslut om omsorgsinsatser
 - Finns det skillnader mellan målgrupper och mellan kommuner?
 - Kan eventuella skillnader vara omotiverade?
- Vård- och omsorgsanalys har tidigare gjort en motsvarande studie av omotiverade skillnader i den sociala barn- och ungdomsvården med hjälp av arbetssättet BBIC, Barns behov i centrum
 - Rapporten *Lika läge för alla?* (rapport 2018:10) finns att ladda ned på Vård- och omsorgsanalys hemsida

Effekten av IBIC finns att ladda ned på
www.vardanalys.se/rapporter/effekten-av-ibic

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

www.vardanalys.se

registrator@vardanalys.se

[@vardanalys](https://twitter.com/vardanalys)

Eva Hagbjer

Utredare och projektledare, ek. dr.

eva.hagbjer@vardanalys.se